

strå [padderokke] og bukkeblade · de gør arme *slættene* [stakkels høstekarle] glade, men hvene og stærk eng, · da går karlen fra *æ dreng* (VSlesvig; 3); *råker* [padderokker] og bukkeblade kan man hugge af med en bøgelægte, men katteskæg kan dukke en karl (MJylland; 4). Vestjyden sagde ironisk om østjyden: katteskæg og *hårkamper* [børstesiv] er noget, der fornemmer til (le-)kna-gerne (5); vesterboen sagde om høhøsten: i østen der går de og *drøwte* og *hwøwte* i deres hvene og deres *hwejselgræs*, men lad dem kom' til os og vor *bo'ke* [bukkeblad] og vor padderok, så vil vi minsæl se, hvilke karle de er! (6).

Når leen gik gennem engplanterne: bukkeblade-
ne står helt uden skade, tredje gang traf han på
mit hoved, jeg står her endnu på min faste rod!
(4). Se katteskæg bd. 1.

LITTERATUR: (1) 488g 1,40; (2) 228e 4,77; 488d
561; (3) 228e 2, 236; (4) 328e 120; (5) 830 3,105; (6)
934 2055.

Liden Singrøn, *Vinca minor*

De liggende og/eller krybende 15–50 cm lange stængler bærer ovale glinsende blade, de korte, oprette skud i maj enlige store blå blomster med flad krave. Stammer fra Sydeuropa; hyppig i haver, som kant- og dækplante f.eks. på gravsteder, hist og her forvildet.

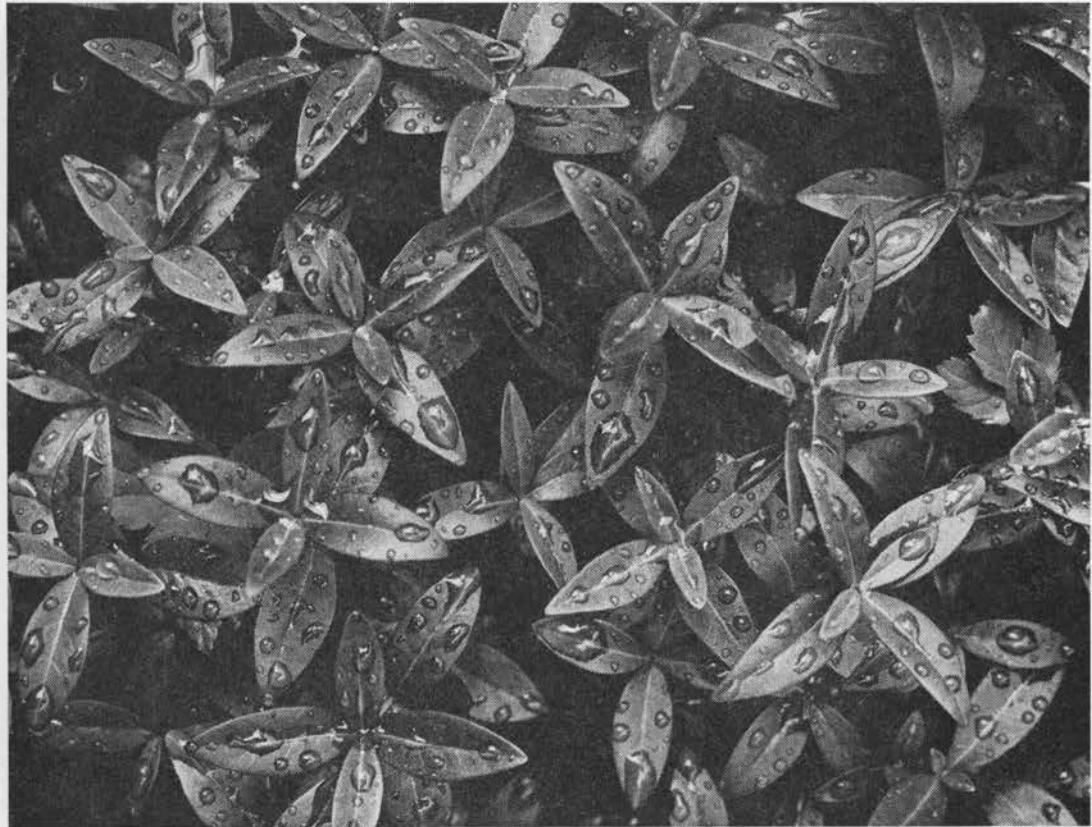
Singrøn o. 1450ff fra oldhøjtysk sin 'altid' = bladene er stedsegrønne; *sidengrøn* (siden = silke) 1600-t, *vintergrøn* 1614ff, alm. navn, *ingrøn* 1648–1872, *sidegrøn* etc. 1678, *eviggrøn* 1781; *lille mødomsurt* 1770, blev (i Danmark?) anvendt som myrten til fest- og brudekranse; *gravgrønt* 1836ff; NSjælland, *immergrøn* 1878; Slesvig, Sønderjylland, Ærø, *gravmynte* (1911).

LITTERATUR: 689 2,811f.

LÆGEMIDLER

Henrik Smid 1546ff (1): vindekøkt og destilleret

Liden singrøn. (EH).

vand af planten stiller indvortes smerter, uddriver leverens og blærens slimede vædske, rensyrerne; den pulveriserede urt drukket med vin udrenser vattersot gennem urinen. Plantens saft inddryppes for ørepine, tampon vædet dermed og anbragt i vagina fremmer menstruationen. – Lægges planten i uklar vin, bliver den klar igen. Simon Paulli 1648, 47: gror i fornemme haver, bruges meget af læger og barberer til at tørre og hele sår og bylder. Afkog i øl eller vand hjælper for diarré og dysenteri, plantens saft stiller næseblod.

Giver et sammensnerpende lægemiddel (1806; 2), bruges til fosterfordrivelse: sevenbom og singrøn · gør mangan pige skøn (o. 1700; 3).

Har koen svært ved at kælte, indgives den et afkog eller den pulveriserede urt i drik (1632; begyndelsen af 1800-t; 4). Bestanddel af middel for koens dysenteri (Als o. 1670; 5): et dekokt gives mod kvægets hoste og lungesot (6).

Planten nævnes blandt råd for hestens krop eller kværke, bladene mod dens ukendte sygdomme (7).

Vinca blev ofte indflettet i gravkranse. Tegning af Vilhelm Pedersen til H. C. Andersens eventyr »Den sidste perle«.

LITTERATUR: (1) 841 1577,50b; (2) 398 1806,235; (3) 613 S169 sml. 697 1648,341; (4) 1004; 1004b 132f; 1008 4,1916,528; 83 255; (5) 248 1,1926,45; (6) 178 1935,31; (7) 83 47,64.

POESI OG PROSA

(Som gravblomst) du har evighedens glans på løvet, · i øjet håbets himmelblå Anton Andersen (1). Der er noget uendelig blidt og vemodigt over denne yndige plante, noget rørende, ærligt og trofast... de store himmelblå blomster... lyser som et vemodigt smil mellem de alvorlige,

mørkegrønne blade (2). En trodsig *Vinca sine* blomster spænder · omkring en grav, som ingen mere kender *Viggo Stuckenberg* (3).

Johannes Jørgensen (4).

LITTERATUR: (1) 19b 10f; (2) 462 45; (3) 868c 160; (4) 463d 21f.

Liguster, *Ligustrum vulgare*

Busk med lancetformede blade og i juni–juli tætte toppe af små hvide duftende tragtblomster. Alm. dyrket, især som hæk i haver, og derfra forvildet, især på Fyn. 1648: gror kun i fornemme haver, hvor den pynter lysthuse og -gange (1).

På ligusteren sad bærrerne i klynger, små sorte og blanke med en lyspræk i, som fugleøjne *Ellen Raae* (2).

Liguster 1762ff af uvis oprindelse, dialektisk laguster, lagustrum etc.; *vild oliventræ*, *vild oliven* 1600-t, bladene ligner oliventræets; *hækketræ* og *benved* 1700-t, sidste navn egentlig om anden busk (bd. 3) med lignende ved (3).

LITTERATUR: (1) 697 105; (2) 735 179; (3) 689 1, 854f.

ANVENDELSE

Simon Paulli 1648, 105: blandes med andre planter (vejbred, brunelle osv.) til gurglevand mod halsbetændelse, er særlig god for nedfalden drøbel. Nogle anbefaler at bruge destilleret vand af bladene til brandsår. Eddikeafkog af bladene tjener til mundskylning mod tandpine.

Liguster er bedst til hække og lysthuse (1774; 1), giver smukke hække og flettet stærke levende hegn (1790; 2), anvendes til lave klippede hække og hegn (o. 1800ff; 3), især på terrasser og som skel mellem køkken- og blomsterhave, omkring vandsteder; unge grene anvendes til kurvefletning (1829ff; 4), veddet til tandstikkere (1648; 5), små drejer- og snittearbejder, skomagerpløke (1790ff; 6), trækullene til krudt, afkog af bladene til gurgling for halslidelser og løse tænder, bærrerne farver med alun og jernvitriol grønt, med urin purpur, med salmiak rødt, med syrer sort, giver en sort og mørkeblå farve, der benyttes af navnlig malere, giver også en god vandfarve, korttegnere bruger den røde saft blandet med Glaubersalt og salmiak til purpur, med bær-saften farver vinhandlere forfalsket vin mørkerød (o. 1800; 7). Bladene kan anvendes til gulfarvning (8), frugtstanden som dekoration (9);